ГАБРИЕЛ ГАРСИЯ МАРКЕС
ПРЕДГОВОР. ЗАЩО ДВАНАЙСЕТ, ЗАЩО СТРАНСТВАЩИ И ЗАЩО РАЗКАЗИ

Превод от испански: Боряна Цонева, 1993

chitanka.info

Дванайсетте разказа в тази книга написах през последните осемнайсет години. Преди да придобият сегашния си вид, пет от тях бяха журналистически бележки и сценарии за филми, а един беше телевизионен сериал. Друг разказах преди петнайсет години в едно интервю, приятелят ми го записа, после го публикува, а аз преработих отново неговата версия. Това бе изключително творческо изживяване, което заслужава да бъде обяснено дори само за децата, които искат да станат писатели, когато пораснат, за да разберат отсега колко неутолим и изгарящ е писателският порок.

Идеята ми хрумна в началото на седемдесетте години от един пророчески сън, след като бях живял пет години в Барселона. Сънувах, че присъствам на собственото си погребение — прав, сред група приятели, облечени в официални траурни дрехи, но обзети от празнично настроение. Всички изглеждахме щастливи, че сме заедно, и най-вече аз от прекрасната възможност, която смъртта ми предоставяше, да се събера с моите приятели от Латинска Америка — най-старите и най-близките приятели, които не бях виждал отдавна. В края на церемонията, когато започнаха да се разотиват, и аз понечих да си тръгна, но един от тях хладно и недвусмислено ми даде да разбера, че за мен празникът бе приключил. „Само ти не можеш да си идеш“ — рече ми той. Едва тогава разбрах, че да умреш означава никога повече да не бъдеш с приятелите си.

Не знам защо изтълкувах този показателен сън като осъзнаване на собствената ми личност и реших, че това е добро начало да опиша необикновените преживявания на латиноамериканците в Европа. Това откритие ме вдъхнови, защото наскоро бях завършил „Есента на патриарха“ — най-трудното ми и рисковано начинание — и не знаех с какво да се захвана.

В продължение на две години записвах темите, които ми хрумваха, без да съм решил какво да правя с тях. Вкъщи нямах бележник и вечерта, в която взех решението да започна, децата ми дадоха една тетрадка. Носеха я в ученическите си раници по време на честите ни пътувания от страх да не се изгуби. Събрах шейсет и четири теми, така подробно развити, че оставаше само да ги напиша.

В Мексико, след едно мое завръщане от Барселона през 1974 г., разбрах, че тази книга не трябва да бъде роман, както смятах отначало, а да остане сборник от къси разкази, основани на публицистични

материали, но освободени от убийствената си условност с хитрините на поезията. Дотогава бях написал три книги с разкази и никоя от тях не беше замислена, нито решена като едно цяло, а всеки разказ бе независим и самостоятелен. Така че шейсет и четирите сюжета обещаваха да се превърнат в привлекателно приключение, ако успеех да ги напиша в една обща рамка, с вътрешно единство на тона и стила, което би ги направило неразделни в съзнанието на читателя.

Първите два — „Следата от кръвта ти по снега“ и „Щастливото лято на госпожа Форбес“ — написах през 1976 г. и веднага ги публикувах в литературни приложения в различни страни. Не си дадох почивка нито ден, но по средата на третия разказ, който, естествено, беше този за моето погребение, почувствах, че се уморявам повече, отколкото ако пиша роман. Същото се случи и с четвъртия, до такава степен, че нямах желание да ги завърша. Сега знам защо — усилието да напишеш разказ е толкова голямо, колкото да започнеш роман. Още в началото на романа трябва да се определи всичко — структурата, тонът, стилът, ритъмът, обемът, а понякога дори характерът на някои от героите. Останалото е само удоволствието да пишеш, най-съкровеното и най-самотното удоволствие, което човек може да си представи. И ако писателят не поправя книгата, докато е жив, то е, защото да я завършиш се изисква същата стръв, която е необходима да я започнеш.

Разказът, напротив, има начало и край — той или става, или не. А ако не стане, както чуждият, така и собственият ми опит учат, че в повечето случаи е по-добре да го захванеш отново по друг начин или да го хвърлиш в кошчето. Не си спомням кой го бе обобщил в едно утешително изречение: „Истинският писател се познава по това, което хвърля, а не по това, което публикува.“ Истина е, че не скъсах черновите и бележките си, но сторих нещо по-лошо — осъдих ги на забрава.

Помня, че до 1978 г. тетрадката стоеше на писалището ми в Мексико като корабокрушенец сред буря от хартия. Един ден търсех нещо друго и се сетих, че отдавна не бях я виждал. Не обърнах внимание. Когато се убедих, че наистина не е на бюрото, внезапно ме обзе паника. Вкъщи не остана непретърсено кътче. Разместихме мебелите, разровихме библиотеката, за да сме сигурни, че не е паднала зад книгите, и подложихме прислугата и приятелите си на непростимо жестоки разпити. Нямаше и следа. Единственото възможно (или

правдоподобно?) обяснение бе, че в някой от честите ми пристъпи на унищожаване на хартия тетрадката е била запратена в кошчето за боклук.

Собствената ми реакция ме изненада — темите, които бях забравил в продължение на почти четири години, се превърнаха във въпрос на чест. Реших да си ги спомня на всяка цена и с тежкия труд, с който бяха писани, успях да възстановя записките за трийсет от тях. Самото усилие се оказа нещо като филтър, продължих да изключвам безжалостно тези, които ми се сториха неспасяеми, и така останаха осемнайсет. Вече ме вдъхновяваше решимостта да продължа да пиша без прекъсване, но скоро почувствах, че ентусиазмът ми се изпарява. Все пак, обратно на това, което винаги съм съветвал младите писатели, не ги изхвърлих, а отново ги прибрах. За всеки случай.

Когато през 1979 г. захванах „Хроника на една предизвестена смърт“, установих, че в почивките между две книги губех навика да пиша и всеки път ставаше все по-трудно да започвам отново. Затова между октомври 1980 г. и март 1984 г. си поставих задачата да пиша по един материал седмично за вестници в различни страни, за да поддържам форма. Тогава ми хрумна, че конфликтът ми със записките в тетрадката всъщност е въпрос на литературен жанр и че не трябва да бъдат разкази, а кратки вестникарски публикации. Но като публикувах пет от историите от тетрадката, отново промених мнението си — оказаха се по-подходящи за киното. Така се родиха пет филма и един телевизионен сериал.

Това, което въобще не предвидих, беше, че киното и печатът ще променят някои мои схващания за разказите дотам, че докато ги пишех в окончателния им вид, трябваше внимателно да отделям с пинцета собствените си идеи от тези, които ми внушаваха режисьорите при писането на сценариите. Освен това едновременната ми работа с петима различни творци ми подсказа друг метод за писане на разкази — започвах един, когато имах свободно време, изоставях го, когато се чувствах уморен или когато възникваше нещо непредвидено, и после захващах друг. За малко повече от година шест от осемнайсетте проекта отидоха на боклука. Сред тях беше и историята за моето погребение, понеже така и не успях да предам истинското тържество такова, каквото го видях в съня си. Затова пък останалите разкази като че ли поеха въздух за дълъг живот.

Това са дванайсетте разказа, включени в тази книга. През септември миналата година те бяха готови за печат след двегодишен труд с прекъсвания. Така би приключило непрестанното им сноване до кошчето и обратно, ако в последния момент не ме бе пронизало съмнение. Действието от разказите се развиваше в различни градове в Европа, които описвах по памет и от разстояние. Пожелах да проверя достоверността на спомените си отпреди близо двайсет години и предприех кратко пътуване за опресняване на впечатленията от Барселона, Женева, Рим и Париж.

Тези градове нямаха нищо общо със спомените ми. Всички те, както и цяла съвременна Европа, бяха необикновени в удивителната си промяна — реалните спомени приличаха на фантазии, докато фалшивите изглеждаха толкова убедителни, че бяха заместили действителността. Оказа се невъзможно да различа прехода между разочарованието и носталгията. Решението беше окончателно. Накрая бях открил най-необходимото, за да завърша книгата, онова, което само разстоянието на годините можеше да ми даде — перспектива във времето.

Когато се завърнах от това щастливо пътуване, преработих всички разкази от начало до край в продължение на осем трескави месеца, през които не ми се налагаше да си задавам въпроса къде свършва животът и къде започва фантазията, защото ми помагаше подозрението, че може би нищо от изживяното преди двайсет години в Европа не е истина. Перото ми хвърчеше по листа и понякога чувствах, че пиша заради самото удоволствие от разказа, което вероятно е човешко състояние, най-много наподобяващо левитацията. Освен това преработвах всички разкази едновременно, скачах свободно от един на друг и така постигах истински общ поглед, което ме спаси от отегчителните предисловия и ми помогна да хвана скучните повторения и убийствените противоречия. Така, вярвам, успях да напиша сборника с разкази, който се доближава най-много до този, който винаги съм мечтал да напиша.

Ето го, готов да бъде поставен на масата, след толкова лутане сред перверзията на неувереността в битката за оцеляване. Всички разкази, с изключение на първите два, бяха завършени едновременно, а в края на всеки е написано кога съм го започнал. В това издание те са подредени така, както бяха в записките.

Винаги съм мислел, че всеки нов вариант на един разказ е по-добър от предишния. Как да разбера кой да бъде последният? Това е тайната на занаята, която не се подчинява на законите на интелекта, а на тайнството на инстинктите, както готвачката знае кога супата й е готова. Във всеки случай няма да ги прочета пак, както не съм го правил никога с останалите си книги, от страх да не се разколебая. Който ги прочете, ще знае какво да прави с тях. За щастие, ако тези дванайсет странстващи разказа свършат в кошчето за боклук, биха били спокойни, като че се завръщат вкъщи.

Габриел Гарсия Маркес

Картахена де Индиас, април 1992

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

http://chitanka.info

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.